

SINGER LAREN

FIETSPUZZELTOCHT

Een kunstreis door 't Gooi

Waar woonde Jan Sluijters?

Wat is dat toch met schilders en schapen?

Waar zijn deze plekken? Bestaan de kerken nog?

WELKOM!

Welkom bij de fietspuzzeltocht van Singer Laren. In deze rondrit door het Gooi ga je op ontdekkingsreis langs de sporen die de vele kunstenaars en architecten in het Gooi hebben achtergelaten. Zo'n 150 jaar geleden wordt het dorp Laren ontdekt door schilders die op zoek zijn naar schilderachtige plekjes.

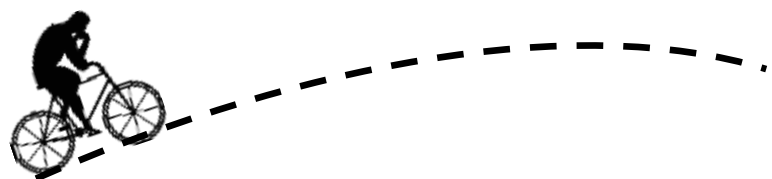
Met de komst van de Gooische Stoomtram in 1882 is het pittoreske Gooi vanuit de stad een stuk sneller bereikbaar en vanaf dat moment komen er steeds meer kunstenaars naar Laren. De schilderijen uit Laren zijn in die tijd erg geliefd onder verzamelaars. Er is veel vraag naar de binnenhuizen en de heidelandschappen met schapen, niet alleen in Nederland, maar ook in Engeland en Amerika. Dat enorme verkoopsucces trekt steeds meer kunstenaars aan. Rond 1900 is het 's zomers een drukte van belang op de hei en op de Brink waar kunstenaars onderdak vinden in Hotel Hamdorff.

Ook het Amerikaanse echtpaar William en Anna Singer bezoekt het inmiddels wereldberoemde dorpje. In 1902 huren zij voor het eerst kamers bij Hamdorff. William Singer gaat meteen enthousiast buiten schilderen en besluit hier langer te blijven. Net als veel kunstenaars bouwen ook de Singers een huis in het dorp en dat hangen ze vol met de schilderijen die ze hier verzamelen. Rond hun villa De Wilde Zwanen uit 1911 zijn het museum en theater van Singer Laren gebouwd. Na 1900 wonen ook steeds meer kunstenaars in het Gooi die de commerciële heidelandschappen zat zijn en de kunst willen vernieuwen. Zij experimenteren met nieuwe kleuren, vormen en schildertechnieken. Diverse typische Larense schilders en een aantal van die zogenaamde 'modernisten' kom je tegen in deze fietspuzzeltocht.

We wensen je een veilige rit en veel plezier tijdens deze kunstreis door het Gooi!

Jan Sluijters (1881-1957), *Landschap bij Laren met fietsers*, ca. 1910-1911, olieverf op doek, 51,4 x 71 cm, Singer Laren, schenking Collectie Nardinc

VOORAF

De organisatie

Singer Laren is de organisator van de Singer Laren fietspuzzeltocht.

De deelnemer is zich bewust van het feit dat deelname aan de fietspuzzeltocht zowel voor de deelnemer als voor derden het risico meebrengt van zaakschade en fietsschade (letselschade), gevolgschade daaronder begrepen. De deelnemer neemt deze risico's uitdrukkelijk voor zijn rekening en verklaart lichamelijk en geestelijk gezond te zijn om aan dit evenement deel te nemen.

De organisatie, partners, locaties, vrijwilligers en overige medewerkers aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor welke schade dan ook – ongeacht waaruit die schade bestaat en hoe die is ontstaan – die een deelnemer verband houdende met zijn of haar deelname aan de fietspuzzeltocht lijdt dan wel aan derden of andere deelnemers veroorzaakt.

De deelnemer verklaart dat hij de organisatie, partners, locaties, vrijwilligers en overige medewerkers niet aansprakelijk zal stellen of houden en hen zal vrijwaren voor enige door hem/haar geleden schade, materieel of immaterieel, letselschade hieronder inbegrepen.

Door boeking van de fietspuzzeltocht gaat de deelnemer akkoord met de bovenstaande bepalingen.

Herbert Fiedler, *Dorpsstraat met fietsers in Laren*, 1939, olieverf op doek, 50 x 79 cm, Singer Laren

Weetjes en opdrachten

STARTPUNT SINGER LAREN, OUDE DRIFT 1, LAREN

Op de plaats waar nu de entree van Singer Laren is met de achterliggende nieuwe theaterzaal, was vroeger de bosachtige tuin van de Singers met een vijver. Op het schilderij van William Singer zie je nog net het hoekje van de villa waar nu de nieuwe theatervleugel aan gebouwd is.

Links: Singer Laren, foto Jan Buteijn, 2019;

Rechts: William Henry Singer Jr. (1868-1943), *In mijn tuin*, 1913, olieverf op doek, 100,5 x 105 cm, Singer Laren

1. ANTON MAUVE, NAARDERSTRAAT 48, LAREN

Links op de hoek van de Naarderstraat staat de villa van de succesvolle Haagse-schoolschilder Anton Mauve. Op zoek naar nieuwe schilderachtige plekje komt Mauve in de zomer van 1882 voor het eerst in Laren. Het spoor van de Gooische Stoomtram is dat jaar net verlengd van Hilversum tot Laren.

Mauve is meteen weg van de lieflijke uitstraling van de 'binnenhuizen, wegen, akkers, [en] boschjes' die hij hier ziet. Ondanks het slechte weer tekent hij meteen veel in zijn schetsboek. In de jaren daarna komt Mauve regelmatig terug in Laren en in 1885 laat hij dit huis bouwen. Direct achter zijn huis stapt hij de hei op met verderop het naar hem vernoemde 'Mauvebosje'. Zijn buitenstudies gebruikt hij als geheugensteuntjes bij het schilderen in zijn atelier.

In zijn schilderijen wil hij vooral de sfeer overbrengen van de indrukken die hij in de natuur opdoet. *Het pasgeboren lam* is een prachtig voorbeeld van zo'n impressie. Mauve plaatst het nieuwe leven in de spotlight van de heldere lentezon.

Anton Mauve (1838-1888), *Het pasgeboren lam*, ca. 1884, olieverf op doek, 50 x 70 cm, Singer Laren

Vraag 1.

Anton Mauve vernoemt zijn nieuwe huis in Laren naar zijn vrouw Jet Carbentus, een nicht van Vincent van Gogh. Wat was haar volledige voornaam?

- A. Harriët
- B. Henriette
- C. Hettie
- D. Ariëtte

2. FERDINAND HART NIBBRIG: NAARDERSTRAAT 63, LAREN

In 1894 laat de schilder Ferdinand Hart Nibbrig net buiten het dorp Laren, aan de Rijksweg van Amsterdam naar Amersfoort, een riant woonhuis met atelier bouwen: De Olmenhove. Langs deze weg, nu de Naarderstraat, wordt in 1881 het spoor van de Gooische Stoomtram aangelegd. Aan de overkant van de straat liggen nog steeds de eeuwenoude akkers waar Hart Nibbrig toen op uitkeek.

Je herkent de vele kunstenaarshuizen in het Gooi aan het grote atelierraam. Ook De Olmenhove heeft zo'n hoog raam op het noorden, dat de hele dag een gelijkmatig licht de werkruimte binnenlaat.

Ansichtkaart van de Naarderstraat, gezien vanaf de hoek met de Oude Naarderweg, met links De Olmenhove, ca. 1907. Foto Historische Kring Laren

Hart Nibbrig schildert vanaf 1894 veel in de directe omgeving van zijn huis, ook zijn tuin met boomgaard en moestuin. Rond 1900 is hij een van de modernste schilders in Laren. Hij experimenteert met de nieuwste schilderstijlen uit Parijs, waar hij zelf geweest was. In zijn schilderijen wil hij vooral de werking van het licht uitdrukken. Dat doet hij door de olieverf met stippen en korte streepjes in lichte, heldere kleuren op het doek aan te brengen. In een satirisch tijdschrift wordt zijn vernieuwende techniek spottend 'confetti smijten' genoemd.

Ferdinand Hart Nibbrig (1866-1915), *Boomgaardje*, ca. 1903, olieverf op doek, 50,5 x 60,5 cm, Singer Laren

Vraag 2.

Hoe noem je de stippeltechniek uit Parijs die Ferdinand Hart Nibbrig in zijn schilderijen toepast?

- A. confettiïsme
- B. carnavalisme
- C. stippelmania
- D. pointillisme

3. WILLEM STEELINK: SCHAAPSKOOI, BLARICUM

De heidelandschappen met schapen van Anton Mauve zijn gewild onder verzamelaars van moderne kunst, tot in Engeland en Amerika aan toe, en de vraag naar dergelijke schilderijen blijft na het overlijden van Mauve in 1888 nog tientallen jaren bestaan.

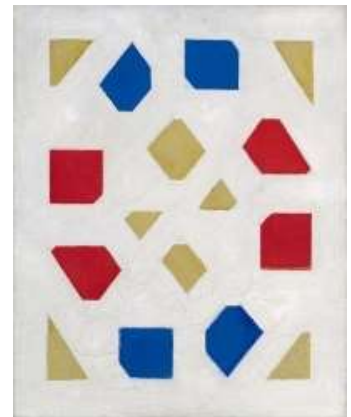
Dat succes leidt ertoe dat een jongere generatie kunstenaars zich ook in Laren en Blaricum vestigt. In de voetsporen van Mauve schilderen zij vergelijkbare voorstellingen in dezelfde vlotte impressionistische schilderstijl. Een van hen is Willem Steelink junior, die rond 1900 overigens ook vaak in Nunspeet te vinden is.

Willem Steelink jr. (1856-1928), *Schaapskooi*, 1897, waterverf op karton, 49 x 72 cm, Singer Laren

4. BART VAN DER LECK: BIJENSTAND 3, LAREN

Tegenover de Gooische School, verstopt achter een hoge heg, ligt villa De Boschhoek. Vanaf 1916 woont en werkt in dit huis de kunstenaar Bart van der Leck. Hij is in die jaren een van de belangrijkste vernieuwers van de beeldende kunst in Nederland. Van der Leck heeft intensief contact met Piet Mondriaan en Theo van Doesburg. In 1917 richt hij met hen de nu wereldberoemde beweging De Stijl op. Zij streven naar een universele beeldingsvorm. In 1917-1918 schildert Bart van der Leck enkele volledig abstracte composities van geometrische vlakjes in de primaire kleuren tegen een witte achtergrond. Hiermee beïnvloedt hij rechtstreeks Piet Mondriaan die in dezelfde tijd ook in Laren woont. In 1919 verhuist Van der Leck naar Blaricum, waar hij blijft wonen tot zijn dood in 1958.

Bart van der Leck (1876-1958), *Compositie 1917-'18*, olieverf op doek, 42 x 30 cm, Singer Laren, aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt, de Bankgiro Loterij en het Mondriaan Fonds

Vraag 3.

Wat zijn de primaire kleuren, ook wel hoofdkleuren genoemd, waarmee je elke kleur kunt mengen?

- A. Rood, wit, blauw
- B. Rood, groen, blauw
- C. Rood, blauw, geel
- D. Zwart en wit

5. DE BRINK, LAREN

De Brink is sinds oudsher het middelpunt van het dorp Laren. Aan de Brink liggen de twee kerken van het dorp en aan de overkant van de weg kwamen de reizigers in herberg *De vergulde postwagen* samen, later omgedoopt tot Hotel Hamdorff. Al voor 1880 trok Laren de eerste kunstenaars aan, maar met de aanleg van de Gooische Stoomtram in 1882 was het dorp uit Amsterdam veel sneller bereikbaar. Daardoor groeide de toestroom van kunstenaars, forenzen en toeristen. Na 1900 was het hier vooral 's zomers een drukte van belang.

De vijver werd vroeger Coeswaerde of Koesweerd genoemd, want daar werden de schapen gewassen. Veel kunstenaars hebben de kern van het dorp vastgelegd. Kort voor 1900 verbeeldt Ferdinand Hart Nibbrig de vijver als een stemmig sfeerbeeld in de schemerige maand november in een verfijnde realistische schilderstijl. Tijdens de Eerste Wereldoorlog schiept de Belgische banneling Gustave De Smet met zijn woeste penseelstreken en felle kleuren een dreigende sfeer.

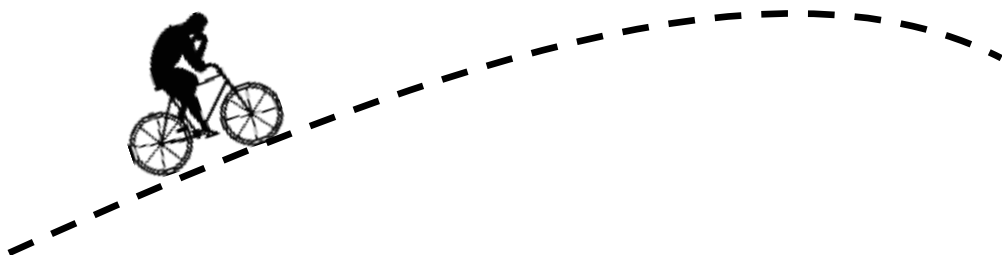

Links: Ferdinand Hart Nibbrig (1866-1915), *De Koesweerd*, ca. 1899, olieverf op doek, 65,5 x 54,5 cm, Singer Laren;
Rechts: Gustave De Smet (1877-1943), *Brink te Laren, avond*, 1916, olieverf op doek, 113 x 133 cm, Singer Laren, aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt en het VSBfonds

Vraag 4.

Waarvoor werd de vijver op de Brink vroeger voor gebruikt? Als.....

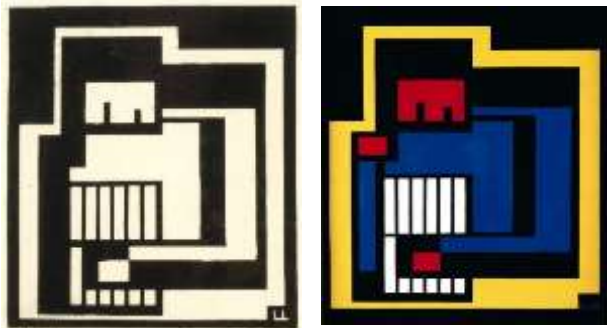
- A. drinkplaats voor het vee
- B. speelplaats voor de dorpskinderen
- C. wasplaats voor de schapen
- D. drinkwatervoorziening van het dorp

6. LOU LOEBER, EEMNESSERWEG 36, BLARICUM

In Villa Zonnehoef groeit de kunstenaar Louise, ofwel Lou Loeber op in een welgesteld en sociaal bewogen gezin van kunstliefhebbers. Al op jonge leeftijd krijgt ze schilderlessen van Co Breman en na haar opleiding aan de Rijksacademie in Amsterdam gaat ze weer wonen in haar ouderlijk huis aan de Eemnesserweg 36A in Blaricum. Rond 1920 maakt ze kennis met het werk van Piet Mondriaan in de collectie van de verzamelaar Sal Slijper die even verderop woont. Loeber ontwikkelt vanaf die tijd een geabstraheerde schilderstijl, waarin ze de werkelijkheid vereenvoudigd weergeeft in composities die ze opbouwt uit lijnen en geometrische vormen in egale kleurvlakken.

De zichtbare werkelijkheid blijft haar uitgangspunt en die is ook altijd herkenbaar in haar voorstellingen. Volledig abstracte kunst vindt de socialiste Loeber namelijk te elitair. Zij vindt dat kunst juist voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk moet zijn. Ze verkoopt haar werk daarom aan huis en houdt haar schilderijen betaalbaar door er meerdere exemplaren van te maken. Ook drukt ze grafiek in oplage. Een voorbeeld is de voorstelling *Lezende*:

Lou Loeber (1894-1983)

Links: *Lezende*, 1929, linoleumsnede, 20 x 17,8 cm;

Rechts: *Lezende*, 1930, olieverf op board, 48 x 40,5 cm;

Beiden: Singer Laren

Vraag 5.

Praat met elkaar over de stelling: kunst moet voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk zijn. Ben je het hiermee eens? Waarom wel/niet?

7. DOOYEWAARD STICHTING, SCHAPENDRIFT 75, BLARICUM

Op deze plek vind je drie authentieke ateliers uit de periode rond 1900. Deze houten gebouwtjes stonden op verschillende locaties in Laren en Blaricum en zijn naar deze plek verplaatst. Wisten jullie dat in een van de hutten Piet Mondriaan gewerkt heeft? Sterker nog, Mondriaan werkte in dit atelier, dat toen nog aan de Noolseweg stond, in 1917 het jaar waarin de beweging De Stijl ontstond. De Dooyewaard Stichting beheert de hutten en zet zich om dit bijzonder cultureel erfgoed te behouden.

Nu werkt hier ieder jaar een kunstenaar met een beurs van de Dooyewaard Stichting. De ateliers zijn ieder jaar tijdens de Open Atelierdag van Blaricum te bezichtigen.

Het gerestaureerde atelier van Mondriaan, foto Dooyewaard Stichting

8. ANNA EN WILLIAM SINGER, TORENLAAN 50, BLARICUM

Dit opvallende gebouw met zijn witte bakstenen en groene geglazuurde dakpannen is nog steeds een eyecatcher aan de Torenlaan. Villa Nederheem wordt in 1937 gebouwd in opdracht van William en Anna Singer. De Larense architect Hendrik Elzinga (1877-1949) ontwerpt dit royale landhuis voor hen. 's Winters ontvangen ze er hun Gooise vrienden op etentjes en huiskamerconcerten. De noordvleugel van het huis is bestemd voor de kunst. Naast een atelier voor William Singer is er ook een *art gallery*, die als museumzaal wordt ingericht met een deel van de imposante kunstverzameling van de Singers.

Er hangen schilderijen van bevriende kunstenaars als Jaap Dooijewaard en Marius Bauer, maar ook van Franse meesters uit de 19de eeuw, waaronder de beroemde beelden van Auguste Rodin: *De Denker* en *Eva*. Hoewel William Singer zelf ook in neo-impressionistische stijl schildert, verzamelen William en Anna geen werk van de modernisten die in Laren komen schilderen. Abstracte kunst keuren ze zelfs helemaal af. Dat komt er bij hen niet in!

De *art gallery* in de nieuwe villa van de Singers in Blaricum, circa 1937, foto archief Singer Laren

Vraag 6.

Welke functie(s) heeft Villa Nederheem sinds de bouw in 1937 gehad?

- A. Woonhuis
- B. Gemeentehuis
- C. Luxe appartementencomplex
- D. Alle bovenstaande functies

9. CO BREMAN: WITTE BOERDERIJ BOCHT TORENLAAN, BLARICUM

Dankzij de actieve ondernemer Jan Hamdorff, eigenaar van Hotel Hamdorff aan de Brink van Laren, vinden veel kunstenaars rond 1900 atelierruimte in De Vlasschuur. In 1897 helpt hij Co Breman, die dan net uit Brussel is teruggekomen, aan een atelier in de voormalige brouwerij in de witte boerderij aan de Torenlaan. Breman wil hier rechtstreeks naar de natuur werken. Vlakbij schildert hij een boerenerf dat hij met korte penseelstreken in frisse kleuren op groot doek vastlegt. Net als Hart Nibbrig had Breman in Brussel de nieuwste schilderkunst van de neo-impressionisten leren kennen. In Nederland krijgt hij niet meteen waardering voor dit dorpsgezicht. Een kunstcriticus vindt het een mislukte 'nieuwerwetse poging om de zon binnen te halen'. Hij ziet het schilderij als 'de natuur, [...] beschenen door eene kunstmatige zon van koel electrisch licht'.

Co Breman (1865-1938), *Boerenerf*, 1899, olieverf op doek, 142 x 101,5 cm, Singer Laren

Vraag 7.

Waar zien jullie onderweg nog het oude Laren en Blaricum? Zou het schilderij 'Boerenerf' van Co Breman ook nu geschilderd kunnen zijn? Praat hier met elkaar over, waarom vind je van wel/niet.

10. JACOB EN WILLEM DOOIJEWAAARD: ANGERECHTSWEG 14, BLARICUM

In 1933 koopt Jacob Dooijewaard deze boerderij 'De 7 Linden' aan de Angerechtsweg. Twee jaar later komt ook zijn broer Willem er met zijn vrouw Jacoba wonen. Jacob had zich al kort na 1900 in het Gooi gevestigd, terwijl zijn 16 jaar jongere broer na zijn opleiding vele reizen maakt naar onder andere Indonesië, Japan, China en Mongolië.

In 1919 leren de Dooijewaards en de Singers elkaar kennen. Op uitnodiging van William en Anna reizen ze mee naar Noorwegen. Later neemt Willem kunstvoorwerpen voor hen mee terug van zijn omzwervingen. Jacob Dooijewaard blijft William en Anna vergezellen. Vanaf 1954 is hij nauw betrokken bij de oprichting van het museum en hij organiseert er de eerste tentoonstellingen. In 1981, een jaar na het overlijden van Willem Dooijewaard, wordt de Dooyewaard Stichting opgericht (zie punt 7.)

11. EVERT PIETERS: ACHTEROM 13, BLARICUM

In het huis dat ingeklemd ligt tussen het Achterom, het einde van de Mosselweg en de Bergweg woont vanaf 1897 de schilder Evert Pieters. Pieters schildert eerst vooral figuurstukken en interieurs met moeders en kind in vrij donkere kleuren. Ook schildert hij 's zomers strandgezichten in Katwijk aan Zee. Vanaf ongeveer 1910 gaat hij moderner schilderen: in lichte, heldere kleuren en met korte, duidelijk zichtbare penseelstreken. Hij schildert dan vooral bloemstillevens en vrouwen en kinderen in boomgaarden en bloeiende tuinen.

Evert Pieters raakt in het Gooi goed bevriend met Anna en William Singer. Zij krijgen weleens een schilderijtje van hem cadeau. Dit zonnige schilderij van zijn tuin met zijn witte huis met blauwe luiken in de achtergrond kopen ze van hem. De twee vrouwen voor het huis zijn Anna Singer (staand) en de vrouw van de schilder Marie Pieters (in gele blouse).

Later woont in dit huis de beroemde striptekenaar Marten Toonder.

Evert Pieters (1856-1932), *Zomerdag*, ca. 1911-1914, olieverf op doek, 81 x 94 cm, Singer Laren

Vraag 8.

Kijk naar het huis en de afbeelding van het schilderij 'Zomerdag'. Wat herken je van het huis op het schilderij? Is er nog iets hetzelfde gebleven of is het helemaal anders en onherkenbaar?

12. CO BREMAN: HOEK HOTEL BELLEVUE/ASPERGE-AKKERS, BLARICUM

Tegenover Hotel Bellevue is nog een van de akkers te zien die vroeger rondom de kleine dorpskern van Blaricum verspreid lagen. Rond 1900 is de omgeving van Laren en Blaricum veel landelijker dan nu.

Tot 1880 liggen tussen de twee dorpskernen alleen een zandpad en heidevelden. Door de komst van kunstenaars en forenzen worden er steeds meer huizen gebouwd, waardoor de dorpen uiteindelijk aan elkaar vastgroeien.

Op de arme zandgrond wordt in die tijd voornamelijk boekweit verbouwd. De kunstenaar Co Breman legt de bloeiende boekweitvelden prachtig op doek vast. Als een ware impressionist schildert hij de werking van het licht op verschillende momenten van de dag, bij het krieken van de dag en in de namiddag.

Co Breman (1865-1938), *Namiddag, Blaricum*, 1903, olieverf op doek, 26 x 54 cm, Singer Laren

13. HUIS HILDEBRAND, BLOEMLANDSEWEG 3, BLARICUM

Begin jaren 30 krijgt Gerrit Rietveld de opdracht om een nieuwe woonhuis te ontwerpen voor de kinderboekenschrijver A.D. Hildebrand, bekend van o.a. de boekenserie Bolke de Beer. Rietveld, die in Utrecht al het inmiddels beroemde Schröderhuis had gerealiseerd, gaat met de opdracht aan de slag.

Als architect van het 'Nieuwe Bouwen' staat bij Rietveld functionaliteit voorop. Hij past in zijn ontwerpen heldere, geometrische vormen toe en gebruikt moderne materialen en technieken. Glas en staal in plaats van baksteen en riet.

Gerrit Rietveld, Huis Hildebrand, 1935.
Foto website Vereniging Hendrick de Keyser

EINDPUNT SINGER LAREN, OUDE DRIFT 1

Dit is het einde van de fietspuzzeltocht. We hopen dat je het een leuke activiteit vond. Je bent van harte welkom bij Singer Laren, zonder kaartje kan je de tuin, shop en foyer bezoeken. Het museum is dagelijks open van 9.30 tot 17.30 uur (behalve maandag).

De antwoorden van de puzzeltocht zijn te vinden op www.singerlaren.nl/antwoordenfietspuzzeltocht

Extra! JAN SLUIJTERS, HILVERSUMSEWEG 22, LAREN

Kan je geen genoeg krijgen van de 'modernisten'? Fiets dan nog even naar de Hilversumseweg 22.

In april 1909 huurt de Amsterdamse schilder Jan Sluijters een kamer in het pension villa Vita Nuova aan de Hilversumseweg. Sluijters is op dat moment samen met Leo Gestel en Piet Mondriaan een van de 'ultramoderne' schilders in Amsterdam. Met hun felle kleurgebruik en opvallende penseelstreken gaan ze nog een stapje verder dan de Gooise lichtschilders Breman en Hart Nibbrig. Tijdens zijn verblijf in Laren tot 1911 schildert Sluijters een serie stralende landschappen waarin hij de sensatie wil verbeelden die hij in de Gooise natuur ondergaat. Op het schilderij hieronder zie je het vrije uitzicht dat hij uit villa Vita Nuova had. Nu ligt daar de Rijksweg A1 met op- en afrit Laren/Mediapark.

Jan Sluijters (1881-1957), *Landschap bij Laren met fietsers*, ca. 1910-1911, olieverf op doek, 51,4 x 71 cm, Singer Laren, schenking Collectie Nardinc

COLOFON

Samenstelling en ontwerp:

© Singer Laren, www.singerlaren.nl

Met speciale dank aan Francien Schmitz en Ruud Elshof voor het samenstellen van de route.

Singer Laren heeft geprobeerd alle rechthebbenden van het beeldmateriaal te achterhalen. Dit is niet in alle gevallen gelukt. Voor zover personen auteursrechtelijke aanspraken menen te hebben, kunnen zij contact opnemen met Singer Laren.

Verder lezen:

Over Gerrit Rietvelds Huis Hildbrand:

<https://www.hendrickdekeyser.nl/de-huizen/huis-hildebrand>

Over kunstenaars in het Gooi:

<https://devalk.om/kunstenaars>

Afbeeldingen (details) titelpagina van boven naar beneden:

Jan Sluijters (1881-1957), *Landschap bij Laren met fietsers*, ca. 1910-1911, olieverf op doek, Singer Laren, schenking Collectie Nardinc;

Willem Steelink jr. (1856-1928), *Larense schaapskooi*, 1897, waterverf op karton, 492 x 720 mm, Singer Laren;

Lou Loeber (1894-1983), *Kerkje in Laren*, 1925, olieverf op papier op board, 48,5 x 40 cm, Singer Laren;

Co Breman (1865-1938), *Boerenerf*, 1899, olieverf op doek, 142 x 101,5 cm, Singer Laren.